УДК 371.(075.8)

Владіслав Ґжещук, *здобувач Академії Полонійної в м. Ченстохова, Польща*

УПРАВЛІННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ З ВИКОРИСТАННЯМ НОВІТНІХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ

У статті досліджується актуальна проблема використання новітніх педагогічних технологій в управлінні навчальним процесом системи безправної освіти та підготовки менеджерів до освітньої діяльності в сучасних умовах ринкової економіки.

Ключові слова: *освіта, навчання, розвиток, виховання, управління, менеджмент, начальні заклади.*
Табл. 3. Літ. 7.

Владислав Гжещук, *соискатель Академии Полонейной в г. Ченстохова, Польша*

УПРАВЛЕНИЕ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ УЧЕБНЫМИ ЗАВЕДЕНИЯМИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ НОВЕЙШИХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В УПРАВЛЕНИИ ОБРАЗОВАНИЕМ

В статье исследуется актуальная проблема использования новейших педагогических технологий в управлении учебным процессом системы бесправного образования и подготовки менеджеров к образовательной деятельности в современных условиях рыночной экономики.

Ключевые слова: *образование, обучение, развитие, воспитание, управление, менеджмент, учебные заведения.*

Vladislav Hzheschuk, *Applicant of Poloniyna Academy in Czestochowa, Poland*

MANAGEMENT OF SECONDARY SCHOOLS WITH ADVANCED TEACHING TECHNOLOGIES IN MANAGEMENT EDUCATION

The article examines the actual problem of the use of new educational technologies in learning management systems without rights education and training managers to educational activities in modern market economies.

Keywords: *education, training, development, education, administration, management, education institutions.*

Актуальність проблеми. Управління навчальним закладом є динамічною системою, що вказують його сутнісні ознаки (характеристики), які є спільними для всіх складних соціальних систем, але у кожному випадку мають свої особливості, які відбивають специфіку конкретної цілісності. Управління має чітке цільове призначення – регулювання, стабілізацію системи навчання, вихованні розвитку учнівської та студентської молоді, тобто навчального закладу з усіма його компонентами. Найважливішими завданнями при цьому є: визначення та чітке формулювання цілей функціонування керованої та керуючої підсистем; забезпечення ефективного та стабільного функціонування керованого складного об'єкта (керованої підсистеми); організація досягнення поставлених перед ним цілей та виконання відповідних завдань; залучення громадських сил до участі у вирішенні всіх основних проблем та завдань керованої підсистеми (демократизація її життєдіяльності та самого процесу управління).

Управління являє собою сукупність взаємопов'язаних, взаємодіючих елементів, скоординованих заходів, спрямованих на досягнення певної мети.

Обов'язковою умовою наукового управління є якісне виконання керівництвом навчального закладу всіх без винятку поставлених на них функцій. Низький рівень виконання (невиконання) будь-якої функції суттєво позначається на рівні управління, істотно знижує його результативність в цілому.

Аналіз останніх публікацій. Аналіз науково-методичної та спеціальної педагогічної літератури із педагогічних технологій, проведений в процесі дослідження, дозволяє зробити висновок, що проблеми економічної освіти і підготовки молоді до ринкової економіки обґрунтували в працях вчені педагоги В.П. Андрущенко, В.І. Бондар, І. Бех, В. Биков, М. Вачевський, А. Василюк, О. Виговський, О. Гаврилюк, Р. Гуревич, М. Гудзик. І. Дичківська, І. Зайченко, І. Зязюн, І. Підласий, В. Мадзігон, Н. Ничкало, О. Пометун, І. Прокопенко, О. Падалка, О.Г. Мороз, В.К. Майборода, А. Нісімчук, В. Кремень, В. Слюсаренко, Г.М. Сагач, Г. Терещук, В. Терес, М. Фіцула, І. Цимбалюк, М. Шкіль, О. Шпак, Л. Ярошенко, С. Ярощук та інші.

© В. Ґжещук, 2013

Разом з тим, незважаючи на значні успіхи вчених у галузі економічної освіти, навчання, виховання і розвитку учнівської молоді, питання використання новітніх педагогічних технологій і відносини, що виникають у процесі розвитку науково-технічного прогресу і підвищення ефективності виробництва в нових умовах господарювання ринкової економіки, особливо підготовки учнівської молоді до конкурентної ринкової економіки, належним чином не розкриті, зазначає М.В. Вачевський [2].

Мета статті. Розкрити аспекти використання новітніх педагогічних технологій у системі управління навальним процесом системи безперервної освіти.

Виклад основного матеріалу. Взаємодія функцій всередині процесу управління підпорядковується відповідній внутрішній логіці протікання управлінського процесу, який має циклічний характер, тобто складається з безлічі відносно замкнених управлінських циклів.

Управлінський цикл в системі освіти – це спіральовидний повторювальний процес здійснення цілісної системами цілеспрямованих, взаємодіючих управлінських функцій, виконуваних одночасно або у деякій логічній послідовності, обмежених певними предметно-просторовими та рамками, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування та розвитку педагогічного процесу, стверджує В.І. Маслов [4].

За визначенням О. Пометун, Л. Сердяк, І. Сущенко та О. Янушевич в роботі "Управління школою, що змінюється" [5, 17 – 18], автори стверджують, що кожний керівник в системі освіти – це влада, завдяки якій вирішується певне коло питань. Сьогодні функції керівника як "влади" у навчальних закладах України мають суттєво змінитися. Їх змінюють нові умови, простіше "вимоги часу".

Виходячи із сучасних положень освітнього менеджменту, керівник навчального закладу на початку XXI ст. має:

- прогнозувати позитивне майбутнє і формувати дух позитивних змін;
- забезпечувати відкрите керівництво;
- організовувати роботу колективу на досягнення поставлених цілей;
- вивчати потреби й інтереси місцевої громади й суспільства, щоб незабаром поставити нові цілі навчання, вихованні розвитку учнівської та студентської молоді;
- працювати над залученням різних ресурсів;
- постійно вчитись і стимулювати колег до ефективної професійної діяльності.

Керівник повинен постійно бути лідером в колективі – менеджером (управлінцем), педагогом професіоналом, бути тим хто має перспективне бачення розвитку навчального закладу, що використовує новітні педагогічні технології в навчальному процесі для підвищення якості навчання та формування високої якості професійних компетентностей учнів та студентів.

Нинішні умови, коли в умовах демографічної кризи зниження до небувалого рівня престижу професії вчителя, тривалого передування освіти на фінансуванні за залишковим принципом, організація навчального процесу вимагає від менеджера керівника висування (а часто й пошуку) нових ефективних напрямів використання новітніх технологій на досягнення діяльності колективу необхідних якісних показників результатів освіти відповідно до вимог суспільства, та до обставин, що змінюються.

Відзначимо, що керівник менеджер повинен володіти відповідним переліком професійних компетентностей, необхідних для забезпечення ефективної педагогічної діяльності на ринку освітніх послуг, як показано в табл. 1.

Головне завдання менеджера освітньої діяльності – забезпечити управління якістю навчання та здійснювати професійну підготовку майбутніх фахівців майбутніх менеджерів до підприємницької діяльності високий рівень професійних компетентностей.

Проблема якості в цілому і зокрема проблема якості навчання в системі освіти приділяється багато уваги з боку управлінських і контролюючих структур, користувачів випускниками навчальних закладів, керівників навчальних закладів, вчителів, учнів, студентів і їхніх батьків.

Управління якістю освіти на рівні державного компонента та ще й з об'єктивно вставленими оцінками є великою проблемою. Держава витрачає величезні кошти на утримання відповідного Комітету у верховній Раді України, відділу при Кабінеті міністрів, Міністерства освіти і науки, відділів при обласних, міських та районних державних адміністраціях. І робота всіх вказаних структур спрямована на управління освітніми закладами та забезпечення якості освіти не нижче державних стандартів.

Входячи в Європейську спільноту, Україна повинна і якість освіти піднести до європейських вимог, внести відповідні зміни в управління нею і зайняти лідируючі позиції.

Міжнародний стандарт визначає поняття "якість" як сукупність властивостей і характеристик продукції або послуг, що надають їй спроможність задовольняти зумовлені або передбачувані потреби, зазначає А.Н. Романов

Таблиця 1.

Перелік необхідних професійних компетентностей керівника менеджера в освітній діяльності на ринку послуг

Основні ролі, які необхідні менеджеру педагогічної діяльності	Професійні компетентності менеджера в педагогічній діяльності управління
Лідер: ставить цілі, бачить перспективу, задає напрям розвитку, впливає на формування ефективної діяльності колективу, сприяє становленню команди.	Переконує членів педагогічного колективу в правильності свого бачення перспективної діяльності. Розкриває творчий потенціал працівників Установлює субординацію, формує думки про себе та інших. Розуміє потреби підлеглих у професійному зростанні. Відповідає за прийняття рішення. Забезпечує ефективне управління багато профільною діяльністю колективу.
Педагог-професіонал: здійснює якісний процес навчання учнів та студентів, проводить моніторинг якості роботи вчителів, відслідковує ефективність навчально-виховного процесу, забезпечує чіткість виконання управлінських рішень.	Запроваджує вміння і навички педагогічної техніки й культури. Здійснює контроль за своєю роботою педагога. Проводить кваліфіковане професійне консультування (із залученням інших осіб).
Господарник-підприємець. Забезпечує продуктивність роботи на основі раціонального аналізу і чіткого роз'яснення ролей персоналу, сприяє організації роботи, забезпечуючи відповідні матеріально-технічні умови праці співробітників.	Уміє створювати в закладі освіти атмосферу, що сприяє плідній праці (мікроклімат). Уміє забезпечувати ефективність власної управлінської роботи (робочі місця, обладнання та ін.). Уміє забезпечити належні умови роботи колективу. Шукає і забезпечує навчальний заклад ресурсами, визначає їх ефективний розподіл і використання.
Менеджер: забезпечує продуктивні зв'язки організації із зовнішнім оточенням, сприяє конкурентноздатності організації, забезпечує виживання та ефективне функціонування навчального закладу в умовах змін, задіює засоби із зовнішнього середовища для реконструкції організації.	Уміє презентувати ідеї. Уміє творчо вирішувати проблеми, керувати змінами. Здатний приймати зміни як потребу дня, пристосовуватися до них. Здійснює контроль за діяльністю підрозділів.

[6, 20]. Міжнародний стандарт визначення поняття якості може бути застосовано до якості навчання, але потрібно пам'ятати, що якість навчання починається із самої людини. Сукупність знань, умінь та навичок випускника, що надають йому можливість задовольняти зумовлені замовником або передбачувані суспільством потреби, називають якістю навчання.

Коли замовником є Держава, то тут усе більш-менш зрозуміло. Держава встановлює критерії оцінювання знань, бальність оцінювання. Навчальні заклади надають знання, умінні, навички (ЗУН) учням та студентам, контролюють та корегують навчальний процес. Критерії успішності навчання та засоби діагностики успішного навчання показано в табл. 2., М.В. Вачевський [1, 495 – 496].

Оцінювання досягнутих успіхів учнів за семестр переводиться в системі оцінювання університету, після чого проводиться в національну шкалу оцінювання та шкалу ECTS відповідно до таблиці 2.

Формою контролю успіхів учня за модуль, семестр та дисципліну в цілому є модульно-рейтингові письмові завдання, які оцінюються відповідними балами. Залік та екзамен (усний чи письмовий) складають не тільки учні, які за підсумками модульно-рейтингового контролю одержали оцінку "незараховано" чи "незадовільно", але і ті учні, що бажають підвищити оцінку, отриману за результатами модульних контролів.

Екзамен проводиться у письмовій формі. (Попередні результати модульних контрольних робіт при проведені екзамену до уваги не приймаються. При складанні екзамену учень може отримати оцінку і нижчу, ніж одержану за сумарними результатами модульних робіт.

Таблиця 2.

Шкала оцінювання знань у відповідних балах

Шкала оцінювання університету (балах)	Національна шкала оцінювання	Оцінка із заліку	Шкала ECTS		
			Сумарна Модульна оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	**ВИЗНАЧЕННЯ**
88-100	Відмінно	Зараховано	94 – 100	A	**Відмінно** – відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок
71-87	Добре		87 – 93	Б	**Дуже добре** – вище середнього рівня з кількома помилками
			70 – 86	C	**Добре** – в загальному правильна робота з певною кількістю грубих помилок
50-70	Задовільно		63 – 69	D	**Задовільно** – непогано, але із значною кількістю недоліків
			50 – 62	E	**Достатньо** – виконання задовольняє мінімальні критерії
0-49	Незадовільно	Незараховано	40 – 49	FX	**Незадовільно** – потрібно працювати, перед тим як отримати залік
			0 – 39	F	**Незадовільно** – необхідна серйозна подальша робота

Структура модульного завдання має бути такою, щоби можна було провести оцінювання теоретичних знань і практичних вмінь учня за даний модуль програмного матеріалу, а також врахувати систематичність виконання та захист ним практичних робіт, які давалися вчителем протягом навчального процесу.

Коли оцінюється якість навчання, то дуже важливо, хто буде оцінювати і за якими показниками. Нинішня парадигма освіти спрямована на те, що не учень виступає об'єктом навчання, а його показники. Оцінювання якості людини розпочинається з самої людини, розвитку її духовних та творчих можливостей. Роль навчання зводиться до забезпечення становлення такої особистості, яка здатна створити якісні зміни в сфері своєї професійної діяльності, О. Фадеєва [7]. З цього видно, що людина, яка навчається, охоплюється внутрішнім зворотним зв'язком, який дає можливість тому, хто вчить, розглядати учня як об'єкт і суб'єкт управління.

Коли говорять про навчання, то розуміють, що це система, яка складається із суб'єкта навчання (той, хто вчить), об'єкта навчання (той, кого вчать), прямого і зворотного зв'язків в структурі психологічної готовності освіти до управління закладами освіти та наявність в керівників менеджерів психологічної готовності до виконання управлінської діяльності, яка характеризується відповідним змістом і структурою.

Психологічна готовність керівників-менеджерів освіти до управління навчальним процесом, як стверджує Л.М. Карамуша [3, 30 – 31], – це комплекс мотивів, знань, умінь, і навичок (ЗУН), особистісних якостей, які забезпечують ефективність управління в даній сфері [3, 285 – 287]. За своєю структурою табл. 3. вона є складаним, багатоаспектним особистісним утворенням, яке включає такі функціонально зв'язані між собою та взаємозумовлені компоненти:

- *мотиваційний* – сукупність мотивів, адекватних цілям та завданням управлінської діяльності;
- *когнітивний* – сукупність знань, необхідних для управлінської діяльності;
- *операційний* – сукупність умінь і навичок практичного вирішення управлінських завдань;
- *особистісний* – сукупність важливих для управлінської діяльності особистісних якостей.

Зазначимо, що в кожному з компонентів психологічної готовності репрезентовані якості, зв'язані як з першим (планування, організація та контроль діяльності освітянських установ), так і з другим рівнем аналізу управління (прийняття управлінського рішення, комунікація, вплив на людей, урахування потреб, мотивів, інтересів працівників і ін.). особливе місце серед якостей, які належать до другого рівня, займають психологічні утворення, які забезпечують гуманістичну спрямованість управлінської діяльності, та відповідного стилю управління.

Таблиця 3.

Структура загальної психологічної готовності керівника-менеджера до управління системою освіти, навчання, виховання і розвитку учнівської та студент сякої молоді

Психологічна готовність керівника-менеджера до управління системою освіти			
Мотиваційний компонент	**Когнітивний компонент**	**Операційний компонент**	**Особистісний компонент**
Мотиви, зв'язані з першим рівнем аналізу управління	Знання, зв'язані з першим рівнем аналізу управління	Уміння, зв'язані з першим рівнем управління	Риси особистості, зв'язані з першим рівнем аналізу управління
Мотиви, зв'язані з другим рівнем аналізу управління навчальним процесом	Знання, зв'язані з другим рівнем аналізу управління	Уміння, зв'язані з другим рівнем аналізу управління	Риси особистості, зв'язані з другим рівнем аналізу управління

Стиль (із грецької) – стержень, що пише, управлінський почерк. Стиль (керівництва, лідерства, спілкування, професійної діяльності) проявляється всюди, де є необхідність приймати рішення. Основна функція стилю полягає в тому, щоб виступати засобом адаптації групи до зовнішніх об'єктивних умов діяльності і до особливостей особистості.

Методи цільового управління	знаходяться на другому спектрі при цьому керівник наперед визначає кінцеві результати своїх дій і розробляє програми робіт по їх досягненню.

Відомо, що зміст управління в менеджменті як процесу розкривається в його функціях. Вони є видами діяльності, за допомогою яких суб'єкт управління впливає на керований об'єкт.

А тому аналіз процесу управління в системі безперервної освіти – навчання, виховання і розвитку учнівської молоді та студентів ВНЗ, з точки зору його функцій, є основою для визначення обсягу роботи по кожній з них, а також чисельності управлінських працівників, і, в кінцевому результаті, формування певної структури та організації керуючої системи.

Такому підходу до управління в системі освіти характерна наявність шляхів вирішення проблем. Цей стиль не потребує постійної присутності керівника на його робочому місці. Яка б проблема не виникала, завжди є напрям, який визначає порядок дій і методи розв'язання проблем.

Зазначимо, що успіхом у сфері управління вважається концепція наукового управління Фредеріка Тейлора, засновника школи наукового менеджменту. У межах твердого раціоналізму він сформував основні принципи системи управління індивідуальною працею робітників:

Реактивне управління	це дуже розповсюджений підхід до управління. Його особливість полягає у тому, що планування здійснюється безпосередньо перед початком дій чи вже в їх процесі. Управління зводиться до реакцій на поточні події.

Досвід підтверджує, що весь спектр сучасних методів управління в менеджменті можна розмістити між двома такими границями: **реактивне** управління – **цільове** управління. Враховуючи такі принципи, керівники – менеджери можуть ефективно керувати організаційними структурами, на такій же основі, на якій вони керують роботою.

Дуже часто його ефективність оцінюється за активністю керівника, а також за силою його натиску на підлеглих замість того, щоб цінувати людей за кінцевими результатами праці. За приклад у даному випадку, береться той керівник, котрий приходить у свій офіс раніше всіх і який, не маючи плану дій на день, вважає за потрібне реагувати на все, що проходить кругом і задовольняє у першу чергу тенденції тих, хто про них заявляє голосніше.

- детальне дослідження трудових процесів, нормування праці на основі безпосереднього виміру витрат робочого часу за допомогою хронометражних спостережень;
- спеціальна система відрядної заробітної плати;
- методи добору, навчання та тренування робітників;
- підвищення і розподіл відповідальності за наслідки роботи між менеджерами та робітниками.

Наступний крок у розвитку науки і практики менеджменту як школи людських відносин і поведінкових наук системі управління освітою – це концепція класичної школи адміністративного управління. Її творця Анрі Файоля вважають батьком менеджменту. Він виклав принципи управління, визначив характерні види діяльності керівників – планування, організацію, керівництво, координацію та контроль. Мають повний інтерес для сьогоденної практики такі принципи:

- кожному працівникові – делегування повноважень, достатніх для того, щоб бути відповідальним за виконання роботи;
- інтереси організації переважають над інтересами індивіда;
- працівники отримують справедливу винагороду за свою працю;
- ініціатива заохочується;
- гармонія інтересів персоналу й організації забезпечує єдність зусиль, у єдності – сила.

Для шкіл менеджменту характерне дослідження поведінки учнівської молоді та студентів в навчальних закладах, її мотивації, проблем лідерства: адже головний ресурс навчального закладу – молодь, яка навчається, виховується і розвивається на основі отриманих знань, умінь і практичних навичок.

Ця концепція лягає в основу сучасного менеджменту системи освіти і висуває на перший план не внутрішні чинники – раціональну організацію управління навчальним процесом, а проблему чіткості й адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища. Уряд, економічні кризи, фінансування, заробітна плата, умови наукових досліджень, конкуренти об'єкти постійної уваги менеджменту, навчального закладу.

Висновки. Встановлено, що **"Менеджмент"** – сукупність принципів, методів, засобів і форм управління навчальним просом у системі безперервної освіти, спрямованих на досягнення цілей – високої якості освіти випускників навчальних закладів із необхідним рівнем якості знань, умінь і практичних навичок, що відповідають міжнародним стандартам якості освіти та вимогам Булонської системи Європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України до випускників навчальних закладів.

Обгрунтовано **"Управління"** – це владні відносини, і зміст їх визначається характером власності. За умов формування планомірної ринкової економіки підвищуються вимоги до управління. Управління слід розглядати як процес неперервних, взаємозв'язаних дій, що забезпечують успіх функціонування будь-якої педагогічної організації, яка здійснює навчальний процес освіти – навчання, виховання і розвитку особистості до ринку праці.

1. Вачевський М.В.Маркетинг формування професійної компетенції: Підручник.// М. Вачевський. – К.: ВД "Професіонал", 2005. – 512 с.

2. Вачевський М.В. Педагогічні технології економічної підготовки молоді до вибору професії в сучасних умовах. // М.Вачевський. Актуальні проблеми економіки. – 2004. – №1. – С. 190 – 204.

3. Карамуша Л.М. Управлінські конфлікти: словник довідник термінів з конфліктології. // Л. Карамуша. – Київ-Чернівці: ЧДУ, 1995. – С. 285 – 287.

4. Маслов В.І. Наукові основи та функції процесу управління, загальноосвітніми навчальними закладами. Навчальний посібник./ / Л. Маслов. – Тернопіль, Астон.2007. – 150 с.

5. Помкеттун О., Сердяк Л., Сущенко І., Янушевич О. Управління школою, що змінюється. Порадник директора. // О. Пометун, Л. Сердяк, І. Сущенко., О. Янушевич. – Тернопіль, Астон. 2005. – 1292 с.

6. Романов А.Н. Маркетинг. Учебник.// А. Романов, Ю. Корлючев, С. Красильников. – М.: Банки и биржи. ЮНИТИ, 1996, – 560 с.

7. Фадеева О. Некотоые аспекты определения качества підготовки будущих учителей.{http/ WWW/ Prof/msu/ | PS| omsk| 4-11/ htm}/

Стаття надійшла до редакції 08.08.2013

"Поза всяким сумнівом, школа майбутнього має бути школою Культури".

Валентина Болгаріна
старший науковий співробітник
лабораторії управління освітніми закладами

У даній публікації використано матеріали Наталія Матвєєва, Андрій Голобородько. Святі і свята України. – К., 1995; http://www.inpearls.ru/; http://www.inpearls.ru/; Олекса Воропай. "Звичаї нашого народу".